

**P101 : ผลการพัฒนาคุณภาพระบบบริการคลินิกโรคเรื้อรังโดยการมีส่วนร่วมของ
คลินิกหมอครอบครัวต่อการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2**

ต. รัตนาวิ อ.หัตตะพาน จ.อำนาจเจริญ

น.ส.กาญจนารัตน์ ทองบุญ และคณะ

โรงพยาบาลหัตตะพาน

วิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research : PAR) มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคุณภาพระบบบริการโรคเรื้อรัง(DM,HT) ร่วมกับคลินิกหมอครอบครัว(PCC) ในการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 เขตรับผิดชอบโรงพยาบาลหัตตะพาน ต.รัตนาวิ อ.หัตตะพาน จ.อำนาจเจริญทำการศึกษาดังตั้ง 1 กรกฎาคม – กันยายน 2562 กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาคือกลุ่มผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มีระดับ Hba1c $\geq$ 7%จำนวน 117 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบบันทึกข้อมูลส่วนบุคคล แบบบันทึกระดับ Hba1c แนวทางการติดตามหลังการเยี่ยมบ้าน/การมาตามนัด ผังเครือญาติ(Family genogram) วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานใช้จำนวนและร้อยละ ข้อมูลที่ได้จากแนวทางการติดตามหลังการเยี่ยมบ้าน/การมาตามนัด ผังเครือญาติ(Family genogram) ใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และเปรียบเทียบความแตกต่างระดับ Hba1c ก่อน-หลังดำเนินการ 3 เดือนโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ Pair t-test วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 7 ขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า เพศหญิงร้อยละ 70.9 เพศชายร้อยละ 20.1 มีโรคร่วม คือ ความดันโลหิตสูงร้อยละ 87.6 รองลงมาคือ CKD stage 3 ร้อยละ 5.8 ได้รับการจัดทำผังเครือญาติ และติดตามเยี่ยมบ้านร้อยละ 90 โดยทีมหมอครอบครัวนำโดยแพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว ปัญหาที่พบคือการไม่มาตามนัด/ฉีดยาไม่ตามแพทย์สั่ง พฤติกรรมการบริโภคไม่เหมาะสม อสม.จำนวน 69 คนได้รับการสอนการทำผังเครือญาติ ผังเครือญาติ(Family genogram) Three – Generation genogram ความสัมพันธ์พบว่าโรคเบาหวานมีการเกี่ยวข้องกันทางพันธุกรรม และพบว่าหลังการวิจัยระดับ Hba1c ลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สรุปได้ว่าการจัดระบบบริการคลินิกโรคเรื้อรังโดยการมีส่วนร่วมของคลินิกหมอครอบครัวจะทำให้ ผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้ดี

คำสำคัญ : ระบบบริการคลินิกโรคเรื้อรัง การมีส่วนร่วม คลินิกหมอครอบครัว

การควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด ผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2

บทนำ

โรคไม่ติดต่อเรื้อรังเป็นปัญหาสุขภาพอันดับหนึ่งของประเทศไทยและเป็นสาเหตุของการเสียชีวิตมากกว่าร้อยละ 70 ของการเสียชีวิตทั้งหมด ทั้งนี้สถานการณ์โรคเบาหวานมีแนวโน้มสูงขึ้น สำหรับประเทศไทยความชุกของโรคเบาหวานในประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไปเท่ากับร้อยละ 8.9 ในปี 2557 เพิ่มจากร้อยละ 6.9 ในปี 2552 ซึ่งปัจจัยหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญในการป้องกัน ควบคุม จัดการกับปัจจัยเสี่ยงและโรคไม่ติดต่อคือคุณภาพของระบบสุขภาพที่สามารถสนับสนุนการดูแลและจัดการโรคไม่ติดต่อ เพื่อลดเสี่ยง ลดโรค และป้องกันภาวะแทรกซ้อนจากการเจ็บป่วยให้มีแนวโน้มที่ดีขึ้น(กองโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค,2563) กองโรคไม่ติดต่อได้มีการพัฒนาการจัดระบบบริการสุขภาพคลินิกด้วยการขับเคลื่อนการดำเนินงานคลินิก NCD คุณภาพตั้งแต่ปี 2557 ถึงปี 2559 โดยยึดหลักการของ Chronic Care Model เป็นการประเมินกระบวนการ 6 องค์ประกอบซึ่งโรงพยาบาลทุกแห่งได้รับการพัฒนาและรับรองคลินิก NCD คุณภาพครบ 100% แต่อย่างไรก็ตามพบว่าโรคเบาหวานยังคงเป็นปัญหาสุขภาพที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น ในปี 2560 จึงมีการปรับปรุงและเพิ่มการประเมินเชิงผลลัพธ์ตัวชี้วัดบริการร่วมด้วย เพื่อเป็นการวัดผลการประเมิน และพัฒนาคุณภาพบริการคลินิกโรคไม่ติดต่อให้ครอบคลุมยิ่งขึ้นเป็นที่มาของชื่อ NCD Clinic Plus ผลการประเมินคุณภาพ ตั้งแต่ปี 2560-2562 โรงพยาบาลส่วนใหญ่มีผลการประเมินกระบวนการ 6 องค์ประกอบค่อนข้างดี แต่เมื่อพิจารณารายองค์ประกอบพบว่าโรงพยาบาลยังต้องพัฒนาในองค์ประกอบที่ 4 ระบบการสนับสนุนการจัดการตนเอง และองค์ประกอบที่ 6 การจัดการเชื่อมโยงกับชุมชน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สนับสนุนการดำเนินงานป้องกันควบคุมโรคไม่ติดต่อ สำหรับผลการประเมินผลลัพธ์ตัวชี้วัดบริการโรงพยาบาลส่วนใหญ่มีผลการประเมินค่อนข้างต่ำและผลลัพธ์ยังไม่ผ่านตามเป้าหมายโดยเฉพาะตัวชี้วัดที่สำคัญ คือผู้ป่วยเบาหวานควบคุมระดับน้ำตาลยังไม่ได้ตามเป้าหมายที่กำหนดคือ มากกว่าร้อยละ 40 ซึ่งโรงพยาบาลหัวตะพานก็เช่นเดียวกัน ได้มีการดำเนินการจัดระบบบริการสุขภาพคลินิกด้วยการขับเคลื่อนการดำเนินงานคลินิก NCD คุณภาพโดยยึดหลักการของ Chronic Care Model ทั้ง 6 องค์ประกอบจากการประเมินคุณภาพ NCD Clinic Plus เขตสุขภาพที่ 10 รอบที่ 1 ปี 2563 อยู่ในระดับดี ประเด็นที่จะต้องพัฒนาต่อเนื่องจากสอดคล้องกับผลการประเมินของกองโรคไม่ติดต่อคือ การจัดการเชื่อมโยงกับชุมชนส่งผลให้ผลลัพธ์ตัวชี้วัดที่สำคัญ ยังไม่ผ่านตามเป้าหมายคือร้อยละของผู้ป่วยโรคเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลได้ดี คิดเป็นร้อยละ 35.42 ประกอบกับในช่วงปี 2561 ได้มีนโยบายให้ดำเนินการเปิดบริการคลินิกหมอครอบครัว(PCC รัตนวาปี)ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลหัวตะพานตามแนวทางการดำเนินงานคลินิกหมอครอบครัว โดยมีรูปแบบบริการที่ประกอบด้วย การผสมผสานในสถานบริการ บริการต่อเนื่องได้แก่ บริการตรวจเยี่ยมที่บ้าน (Home visit and Home Care) การติดตามผู้ป่วยที่มีปัญหาซับซ้อน การส่งต่อไปหน่วยบริการอื่นๆ การดูแลระยะยาว บริการเชิงรุกในชุมชน การสร้างเครือข่ายและสร้างการมีส่วนร่วม การให้ข้อมูล คำปรึกษา(สำนักบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข,2559) รวมทั้งมีการบริหารจัดการด้านบุคลากร โครงสร้างทีมครอบครัว มีกลยุทธ์ครอบคลุมมิติสุขภาพแบบองค์รวมต่อเนื่องผสมผสานตามหลักเวชศาสตร์ครอบครัว(เกษมธิดา หะชะนี และอิศรา สพสมัย,2562) ทีมจึงมีการบูรณาการงานเชื่อมต่อกับบริการภายในโรงพยาบาล Clinic NCD ของโรงพยาบาล ตามนโยบายและปัญหาที่เกิดขึ้นคือ การจัดการเชื่อมโยงกับชุมชนและควบคุมระดับน้ำตาลได้ไม่ดี โดยการจัดการบริการผสมผสานระหว่างหลักการดำเนินงานของ Chronic Care Model ทั้ง 6 องค์ประกอบและการมีส่วนร่วมของคลินิกหมอครอบครัว ในกลุ่มผู้ป่วยเบาหวาน ตาม service plan Primary Service Package เพื่อควบคุมโรคเบาหวาน แก้ปัญหาแบบสหปัจจัยเสี่ยงในกลุ่มที่เป็นโรค NCD

วัตถุประสงค์

1. เพื่อพัฒนาคุณภาพระบบบริการโรคเรื้อรัง(DM,HT) ร่วมกับคลินิกหมอครอบครัว(PCC) ในการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 เขตรับผิดชอบโรงพยาบาลหัวตะพาน ต. รัตนวารี อ.หัวตะพาน จ.อำนาจเจริญ

ระเบียบวิธีวิจัย

1.รูปแบบการวิจัย

เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research : PAR) แนวคิดวงจรเชิงปฏิบัติการ P-A-O-R (Policy & Plan – Acting –Observing - Reflecting) ของ Elliott & Kemmis

2.ประชากร

- 1.1 ผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 หรือมีโรคร่วมที่ได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นผู้ป่วยโรคเรื้อรังอยู่ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลหัวตะพาน ต.รัตนวารี อ.หัวตะพาน จ.อำนาจเจริญ จำนวน 250 คน
- 1.2 เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานใน คลินิกโรคเรื้อรังพ. หัวตะพาน 8 เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานใน คลินิกหมอครอบครัว รัตนวารี 10 คน อสม.ต. รัตนวารี จำนวน 106 คน

3.กลุ่มตัวอย่าง

3.1ผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 หรือมีโรคร่วม เลือกแบบเจาะจง ได้รับการรักษาทั้งยาชนิดกิน และชนิดฉีด มาตามนัดสม่ำเสมอ ไม่ขาดนัด ไม่มีความพิการทางสมอง ไม่มีอาการป่วยทางจิต สนใจเข้าร่วมในการวิจัยครั้งนี้ ระดับ Hba1c $\geq$ 7% จำนวน 117 คน

3.2 กลุ่มเจ้าหน้าที่เลือกแบบเจาะจงเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานใน คลินิกโรคเรื้อรังพ. หัวตะพาน แพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว 1 คน เภสัชกรปฐมภูมิ 1 คน พยาบาลผู้จัดการรายกรณีเบาหวานความดันโลหิตสูง (CM) จำนวน 2 คน พยาบาลเฉพาะทางไต (PD Nurse) นักโภชนาการ 1 คน นักกายภาพบำบัด 1 คน เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานใน คลินิกหมอครอบครัว รัตนวารี (เขตรับผิดชอบพ.หัวตะพาน) พยาบาลวิชาชีพ 2 คน พยาบาลเฉพาะทางเวชปฏิบัติครอบครัว 1 คน เจ้าหน้าที่งานสาธารณสุขชุมชน 1 คน พนักงานบริการ 2 คน

3.3 อสม. เลือกแบบเจาะจง โดยเป็น อสม.ที่รับผิดชอบประจำคุ้มที่มีผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 เข้าร่วมการวิจัย จำนวน 69 คน

4.เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

4.1แบบบันทึกข้อมูลของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2

ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ สถานะภาพสมรส ระดับการศึกษา สิทธิการรักษา รายได้ และภาวะสุขภาพ ได้แก่ โรคร่วม BMI ความดันโลหิต การมาตามนัด

4.2 แบบบันทึกการติดตามหลังการเยี่ยมบ้าน/การมาตามนัด ประกอบด้วย ปัญหาที่พบ (Problem list) ,โภชนาการ(Nutrition) ,ปัญหาที่แก้ไขแล้ว, ยาที่ใช้ประจำ(Current medication),การปรับยา(Adjusted Home Medication) ,แผนการดูแลรักษา(Plan of Management) และผังเครือญาติ(Family genogram) Three – Generation genogram ประกอบด้วยข้อมูลส่วนตัว ได้แก่ อายุ อาชีพ ฐานะทางสังคม การสมรส ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการเจ็บป่วยโรคทางพันธุกรรม โรคเรื้อรัง นิสัย พฤติกรรม ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ต่างๆในครอบครัว

5.การวิเคราะห์ข้อมูล (Data Analysis)

1. การวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) สถิติที่ใช้ คือ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย เปรียบเทียบระดับ Hba1c ก่อนและหลังดำเนินการวิจัย ใช้สถิติการวิเคราะห์ Paired t-test
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์การวิเคราะห์ข้อมูล จากเนื้อหาของข้อมูล (Content Analysis)

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา(Content validity) ผู้ศึกษานำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน ประกอบด้วย แพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว 1 คน แพทย์เวชปฏิบัติทั่วไป 1 คน พยาบาลเฉพาะทางเวชปฏิบัติครอบครัว 1 คน เกษัชกรปฐมภูมิ 1 คน พยาบาลจัดการรายกรณีเบาหวาน ความดันโลหิตสูง 1 คน พิจารณาคำนวณค่าดัชนีความตรงตามเนื้อหา (Content validity index [CVI]) โดยค่า CVI ที่ยอมรับได้ คือ .80 ขึ้นไป (Polit & Beck, 2012) ผลการคำนวณได้ค่า CVI เท่ากับ 0.95

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษา ค้นคว้าข้อมูล บทความทางวิชาการ เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด การจัดรูปแบบระบบบริการ การดำเนินงานคลินิกโรคเรื้อรัง และแนวทางการดำเนินงาน การจัดบริการคลินิกหมอครอบครัว ทำการวิเคราะห์ สังเคราะห์

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสำรวจรายชื่อผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มารับบริการคลินิกโรคเรื้อรัง โรงพยาบาลหัวตะพาน ตามคุณสมบัติที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 3 จัดประชุมปรึกษา ระดมสมองทีมที่ให้การดูแล คลินิกโรคเรื้อรัง(NCD Clinic รพ. หัวตะพาน)และ ทีมคลินิกหมอครอบครัว (PCC รัตนวาริ) ถึงการจัดรูปแบบบริการสำหรับผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2

ขั้นตอนที่ 4 ทีมร่วมกันออกแบบบันทึกการติดตามหลังการเยี่ยมบ้าน/การมาตามนัด และผังเครือญาติ (Family genogram) Three – Generation genogram และตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา(Content validity) จัดทำผังเครือญาติ(Family genogram) Three – Generation genogram ตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้

ขั้นตอนที่ 5 จัดรูปแบบบริการในการบริการคลินิกโรคเรื้อรังโดยการมีส่วนร่วมของคลินิกหมอครอบครัวทุกเข้างค์การและลงเยี่ยมบ้านช่วงบ่ายในแต่ละสัปดาห์

ขั้นตอนที่ 6 ประเมินผลสะท้อนกลับ ในการดำเนินการจัดบริการร่วมกัน และเปรียบเทียบระดับน้ำตาลในเลือด(Hba1c)หลังการวิจัย 3 เดือน

ขั้นตอนที่ 7 ปรับปรุงแก้ไข พัฒนาระบบการบริการคลินิกโรคเรื้อรังโดยการมีส่วนร่วมของคลินิกหมอครอบครัวให้เหมาะสมตามในรายที่ไม่สามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้

เก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือน กรกฎาคม พ.ศ.2562 ถึงเดือน กันยายน พ.ศ. 2562 จำนวน 117 ราย

ผลการวิจัย

1.ข้อมูลของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 มีจำนวน 117 คน เป็นเพศหญิงร้อยละ 70.9 เพศชายร้อยละ 20.1 ส่วนใหญ่มีอายุน้อยที่สุด 22 ปี มากที่สุด 94 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรสคู่ร้อยละ 65.1 จบการศึกษาสูงสุดระดับประถมศึกษาร้อยละ 90.2 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรร้อยละ 82.8 มีรายได้ต่อเดือน 1,000-3,000 บาทร้อยละ 46.3 การประกันสุขภาพใช้บัตรผู้สูงอายุร้อยละ 85.4

2.ภาวะสุขภาพผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 จำนวน 117 คน พบว่ามีโรคร่วม คือ ความดันโลหิตสูงร้อยละ 87.6 รองลงมาคือ CKD stage 3 ร้อยละ 5.8 ส่วนใหญ่มี BMI อยู่ในเกณฑ์ปกติ (18.5-24.9)ร้อยละ10.3 มากกว่าเกณฑ์ปกติ(>24.9)ร้อยละ 80.3 ความดันโลหิตอยู่ในระดับปกติ (120-139/80-89mmHg)ร้อยละ 35.8 ระดับผิดปกติ (140-159/90-99)ร้อยละ 3.3 การเจ็บป่วยที่พบมากที่สุดร่วมกับการมาตามนัดรับยาโรคเรื้อรังคือปวดเมื่อยตามตัว กล้ามเนื้อ ได้รับการประเมิน 2Q ร้อยละ 100 ปกติ ได้รับการตรวจ LAB ชุดพื้นฐานของผู้ป่วยเบาหวาน/ความดันโลหิตสูงปีละ 1 ครั้งร้อยละ 100

3.ผลการติดตามหลังการเยี่ยมบ้าน/การมาตามนัด พบว่า

3.1 ไม่มาตามนัด จำนวน 4 รายเนื่องจากไม่ได้ดูวันนัด ไม่มีญาติพามา ติดตาม

3.2 ติดตามเยี่ยมบ้านจำนวน 117 คนๆละอย่างน้อย 1 ครั้ง ประกอบด้วย ปัญหาที่พบ (Problem list) ฉีดยากินยาไม่ตามที่แพทย์สั่ง (มองไม่ชัด ไม่ได้อ่านชื่อยา เคยฉีดเท่าไรก็ฉีดแค่นั้น) ,โภชนาการ (Nutrition) กินข้าวเหนียวเป็นหลัก ผลไม้หวานตามฤดูกาล ต้มกาแฟโอวัลติน, ยาที่ใช้ประจำ(Current medication),การปรับยา(Adjusted Home Medication) ,แผนการดูแลรักษา(Plan of Management) นัดลงเยี่ยมบ้านทุกรายที่ศึกษา

4.ผังเครือญาติ(Family genogram) Three – Generation genogram อสม.จำนวน 69 คนได้รับการสอนการทำผังเครือญาติ ทั้งหมด ร้อยละ 100 ผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 จำนวน 117 คนพบว่า ได้รับการจัดทำผังเครือญาติตามหลักการของการดำเนินงานคลินิกหมอครอบครัวทุกราย ได้เห็นถึงความสัมพันธ์ของสมาชิกในครอบครัว การเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นคือโรคเบาหวานที่เป็นอยู่ของกลุ่มตัวอย่าง สมาชิกในครอบครัวอย่างน้อย 1 คน จะต้องเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง เบาหวานหรือความดันโลหิตสูง เช่น มารดา พี่สาว พี่ชาย แสดงให้เห็นว่าเป็นโรคทางพันธุกรรม เห็นถึงบุคคลที่ทำหน้าที่ในการดูแลผู้ป่วย เช่น การดูแลเมื่อต้องไปรพ. การหุงหาอาหารให้รับประทาน หรือผู้ป่วยต้องช่วยเหลือตนเอง ไม่มีใครช่วยดูแล ลูกหลานไปต่างถิ่นต้องอยู่คนเดียวหรือต้องเลี้ยงหลาน แต่รายชื่อยังอยู่ในบ้านเลข

5.เปรียบเทียบผลของระดับน้ำตาล Hba1c ก่อนเข้าร่วมโครงการกับหลังเข้าร่วมการวิจัย

ระดับน้ำตาล	จำนวนผู้ป่วย (N)	Mean	t	p
ก่อน	117	8.86	-4.162	0.00
หลัง	117	8.096		

จากตารางแสดงว่าผู้ป่วยเบาหวานหลังการเข้าร่วมวิจัยในครั้งนี้มีค่าระดับน้ำตาลในเลือด Hba1C แตกต่างกับก่อนเข้าร่วมโครงการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้ผลของระดับน้ำตาลในเลือด Hba1C หลังเข้าร่วมโครงการมีค่าเฉลี่ย 8.096 และผลของระดับน้ำตาลในเลือดก่อนเข้าร่วมโครงการมีค่าเฉลี่ย 8.86

อภิปรายผล

จากผลการดำเนินการนำระบบบริการโรคเรื้อรัง(DM,HT) ร่วมกับคลินิกหมอครอบครัว(PCC) ในการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 เขตรับผิดชอบโรงพยาบาลหัวตะพาน ต. รัตนวารี อ. หัวตะพาน จ.อำนาจเจริญนั้นพบว่ากลุ่มตัวอย่างสามารถควบคุมระดับน้ำตาลลงได้ซึ่งกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่จะต้องให้การดูแลเฉพาะเจาะจงมากขึ้น การมารพ. ตามนัด รับประทาน ยา ปรับการใช้ยา พึงคุยให้คำแนะนำจัดการรายกรณี

แล้วกลับบ้าน การให้บริการใน Clinic NCD เพียงไม่กี่นาที่ดังกล่าวไม่สามารถทำให้ผู้ป่วยสามารถควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดได้จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยทางด้านอื่นเข้ามาช่วยด้วยด้วยกันให้การดูแล ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีความซับซ้อนของปัญหาและมีความจำเพาะในการดูแลเพิ่มขึ้น รวมถึงการดูแลที่ต่อเนื่อง เชื่อมโยงลงไปสู่ชุมชนที่ผู้ป่วยอาศัยอยู่ได้แก่ ทีมหมอครอบครัว เช่น แพทย์เวชศาสตร์ครอบครัว ญาติพี่น้อง อสม. ภาควิชาเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในชุมชน มีการใช้ เครื่องมือต่างเข้าไปใช้ เช่น การเยี่ยมบ้าน การทำผังเครือญาติ(Family genogram) สอดคล้องกับการศึกษาของ เกษมธิดา หะชะนี และอิศรา สพสมัย(2562)ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบคลินิกหมอครอบครัวที่จะต้องมีการบริหารจัดการด้านบุคลากรที่ต้องทำงานเชื่อมโยงกันในชุมชนและแนวทางการดำเนินงานคลินิกหมอครอบครัวสำหรับหน่วยบริการของสำนักบริหารสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวง(2559)ที่กล่าวถึงรูปแบบในการจัดบริการที่สำคัญได้แก่ บริการผสมผสานในสถานบริการ บริการต่อเนื่อง บริการเชิงรุกในชุมชน การสร้างเครือข่ายและการสร้างการมีส่วนร่วม และการให้ข้อมูล คำปรึกษาแก่ประชาชน

ข้อเสนอแนะ

- 1.ควรมีการพัฒนากระบวนการบริการคลินิกโรคเรื้อรังโดยการมีส่วนร่วมของคลินิกหมอครอบครัวไปอย่างต่อเนื่องมีการวัดระดับ Hba1c ทุกๆ 3 เดือน ประเมินและสะท้อนปัญหากลับไปเป็นระยะๆเพื่อปรับรูปแบบการจัดบริการ
2. ควรนำระบบบริการคลินิกโรคเรื้อรังโดยการมีส่วนร่วมของคลินิกหมอครอบครัวขยายไปพื้นที่อื่นๆที่ใกล้เคียงเพื่อจะได้ทราบถึงผลการนำไปใช้ในระดับที่กว้างมากขึ้น และนำไปปรับปรุงให้เกิดความเหมาะสมมากขึ้น
- 3.ศึกษาปัจจัยที่อาจจะเกี่ยวข้องที่มีผลต่อการควบคุมระดับน้ำตาลอื่นๆ เพื่อเติมเช่น พฤติกรรมการบริโภคการออกกำลังกาย การช้ยา เป็นรายบุคคล

เอกสารอ้างอิง

กองโรคไม่ติดต่อ กรมควบคุมโรค.(2563).คู่มือแนวทางการดำเนินงาน NCD Clinic Plus ปี 2563.พิมพ์ครั้งที่ 1.

นนทบุรี:สำนักพิมพ์อักษรกราฟฟิคแอนด์ดีไซน์.

เกษมธิดา หะชะนี และอิศรา สพสมัย.(2562).การพัฒนารูปแบบคลินิกหมอครอบครัวในเขตเมืองหนาแน่น

จังหวัดสมุทรปราการ.วารสารวิชาการสาธารณสุข, 28: 667-678.

จตุพร ผลเกิด.(2558).การพัฒนากลไกการขับเคลื่อนงานคลินิก NCD คุณภาพแบบบูรณาการของเครือข่าย

ศูนย์วิชาการในพื้นที่รับผิดชอบสำนักงานควบคุมโรคที่ 10 จังหวัดอุบลราชธานี ปี 2558.

วารสารควบคุมโรค, 43: 368-378.

สำนักบริหารการสาธารณสุข สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.(2559).แนวทางการดำเนินงานคลินิกหมอ

ครอบครัวสำหรับหน่วยบริการ.กรุงเทพฯ:โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
จำกัด.

องอาจ นัยวัฒน์.(2554).การออกแบบการวิจัย วิธีการเชิงปริมาณ เชิงคุณภาพและผสมผสานวิธีการ.พิมพ์ครั้งที่
2.กรุงเทพมหานคร:โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.